

LIETUVOS RESPUBLIKOS LYGIŲ GALIMYBIŲ KONTROLIERIUS

SPRENDIMAS

DĖL GALIMOS DISKRIMINACIJOS ĮSITIKINIMŲ ARBA PAŽIŪRŲ BEI AMŽIAUS PAGRINDAIS LIETUVIŲ KALBOS INSTITUTE TYRIMO

2020 m. liepos 9 d. Nr. (20)SN-73)SP-57
Vilnius

Lygių galimybių kontrolieriaus tarnyboje (toliau vadinama Tarnyba) 2020 m. gegužės 5 d. buvo gautas Lietuvos Respublikos akademinės etikos ir procedūrų kontrolieriaus tarnybos 2020 m. gegužės 4 d. raštas Nr. S-126 „Dėl gauto skundo persiuntimo“, kuriuo Tarnybai buvo persiustas pareiškėjo R. M. (toliau – Pareiškėjas) 2020 m. balandžio 27 d. skundas dėl Lietuvių kalbos instituto (toliau – Institutas) direktorės dr. A. A. ir Instituto Akademinės etikos komisijos pirmininkės (kartu ir Instituto Bendrinės kalbos tyrimo centro vadovės) dr. J. J. veiksmų abejotinais pagrindais ir galimai neteisėtai inicijuojant Akademinės etikos komisijos procedūras bei sankcijas prieš Pareiškėją.

Pareiškėjas nurodo, kad jis yra Bendrinės kalbos tyrimo centro vyresnysis mokslininkas. 2020 m. sausio 23 ir 24 d. Pareiškėjas viešais elektroniniais laiškais išreiškė abejonę dėl Instituto mokslininkų atliktų darbų vertinimo tvarkos teisingumo, t. y., Pareiškėjas kritikavo vertinimo tvarką pateikdamas savo nuomonę.

2020 m. balandžio 1 d. Pareiškėjas gavo Instituto Akademinės etikos komisijos pirmininkės J. J. laišką, kuriuo Pareiškėjas buvo informuotas, kad Akademinės etikos komisijoje yra registruotas prašymas išnagrinėti Pareiškėjo viešai rašytus laiškus, kuriais Pareiškėjas galimai pažeidė Instituto Etikos kodeksą. Dieną prieš tai Pareiškėjas buvo pateikęs savo tiesioginei vadovei, Bendrinės kalbos tyrimo centro vadovei, J. J. savo didelės apimties mokslinį darbą (skirtą apsvarstyti padalinyje). Pareiškėjas įtaria, kad procedūra Akademinės etikos komisijoje tuo pačiu metu buvo pradėta siekiant daryti spaudimą. Nors kreipimasis į Akademinės etikos komisiją buvo anoniminis ir pateikiamas kaip paskatintas „Instituto mokslo darbuotojų žodinių skundų ir nuogaštavimų“, Pareiškėjas įtaria, kad taip Instituto administracija keršija jam už viešą kritiką. 2020 m. balandžio 15 d. Instituto Akademinės etikos komisijos posėdžio protokolu Nr. 2 Pareiškėjas buvo pripažintas pažeidęs akademinę etiką.

Pareiškėjas skunde taip pat nurodė, kad 2020 m. vasario 25 d. buvo iškvieistas pas Instituto direktorę A. A. pasiaiškinti dėl praeitų metų planinių darbų, kadangi padalinio vadovė J. J. perdavė informaciją, kad Pareiškėjas nebuvo atlikęs suplanuotų darbų. Pareiškėjui buvo daromas spaudimas skatinant iš vyresniojo mokslo darbuotojo pareigų pereiti į žemesnės kategorijos mokslo

darbuotojo pareigas. Pareiškėjas nesutiko ir pažadėjo mokslo studiją kolegų vertinimui pateikti po dviejų mėnesių. Pareiškėjas įtaria, kad tai galėjo būti darbuotojo diskriminacija dėl amžiaus arba dėl sveikatos būklės (2019 m. vasarą Pareiškėjui buvo atlikta širdies operacija).

Pareiškėjas pažymi, kad jo konflikto su Instituto administracija priežastys yra ne tik asmeninės, bet ir pasaulėžiūrinės. Pareiškėjas atstovauja tiems, kurie „stoja už kalbos mokslo tarptautiškumą“, o Instituto vadovybė, kaip ir dalis jo akademinės bendruomenės, yra etnocentrinio (iš esmės nacionalistinio) požiūrio į kalbą ir jos tyrimus šalininkai. Pažymėtina, kad pastarasis požiūris yra deklaruotas ir įtvirtintas lituanistinės plėtros ideologiją bei strategiją apibrėžiančiuose dokumentuose. Pareiškėjas tai grindžia argumentais, kad buvo panaikintas gramatikos tyrimų padalinys, atstovavęs Institute tarptautiniam kalbos mokslui.

Pareiškėjo paprašius papildyti skundą, 2020 m. gegužės 11 d. elektroniniu laišku Tarnybai jis papildomai pranešė, kad Akademinės etikos komisijos procedūros buvo panaudotos nutildyti Instituto mokslo administravimo politikos neparankų kritiką. Pareiškėjas nurodo, kad Institute nepaliekama vieta „į tarptautiškumą savo tyrimus orientuojantiems mokslininkams“ (taip skunde) – jie ignoruojami, tildomi, šalinami iš Instituto arba tiesiog paverčiami „ne-asmenimis“. Pareiškėjas pažymėjo, kad skundą teikė Akademinės etikos ir procedūrų kontrolieriui, taigi savo skunde tiesiogiai nenurodė Instituto vykdomų lygių galimybių pažeidimų, bet skunde buvo rašoma, kad Instituto politika yra nukreipta prieš provakarietišškai orientuotus kalbos tyrėjus – daugelis tokių buvo iš Instituto pašalinti arba kitaip išstumti, likusieji dirba „apgulties sąlygomis“. Pareiškėjas taip pat teigia, jog Institute niekam ne paslaptis, kad Pareiškėjas turi sveikatos problemų dėl 2019 m. birželio mėnesį atliktos širdies operacijos, bet šio fakto Pareiškėjas Institute „oficialiai neafišavo“. Pareiškėjas pažymi, kad Institute dirba ir vyresnių, ir už Pareiškėją labiau pasiligojusių mokslininkų, bet, jeigu darbuotojas laikosi „prolituanistinių, antivakarietišku, antilenkiškų ir pan. nacionalistinių nuostatų“, tokiam darbuotojui nėra ribojama galimybė dirbti.

2020 m. gegužės 14 d. buvo gautas Pareiškėjo elektroninis laiškas, kuriuo Pareiškėjas patvirtino, jog sutinka, kad jo skundą tirtų Lietuvos Respublikos lygių galimybių kontrolierius. Taip pat Pareiškėjas nurodė, kad yra gimęs (*duomenys neskelbtini*) (šiuo metu yra 63 metų amžiaus). Pareiškėjas papildomai pažymi, jog patiria mažiau palankų Instituto administracijos elgesį dėl to, kad viešai ir argumentuotai pasisako prieš mokslo kriterijų klastojimą, prie kurio, Pareiškėjo nuomone, prisideda Institute oficialiai palaikoma nacionalistinės pakraipos mokslo politika, taigi Pareiškėjas mano, kad yra persekiojamas ir diskriminuojamas dėl politinių pažiūrų.

Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos lygių galimybių įstatymo 30 straipsnio 1 ir 2 dalimis, lygių galimybių kontrolierė Agneta Skardžiuvienė (toliau – lygių galimybių kontrolierė) 2020 m. gegužės 21 d. raštu Nr. (20)SN-73)S-307 kreipėsi į Institutą ir paprašė motyvuotai paaiškinti, dėl kokių priežasčių 2020 m. balandžio 1 d. prieš Pareiškėją buvo pradėta

Akademinės etikos komisijos tyrimo procedūra; kuo remiantis buvo nustatyta, kad Pareiškėjas pažeidė akademinę etiką; ar tai buvo susiję su Pareiškėjo įsitikinimais arba pažiūromis; ar Institutas turi oficialiai patvirtintą mokslo politiką; ar Institute leidžiami tik nacionalistinio / etnocentristinio pobūdžio moksliniai tyrimai; kaip Institute užtikrinama mokslinių nuomonių ir pažiūrų įvairovė; ar dėl Pareiškėjo darbo pobūdžio ir / arba pažiūrų Institutas turi / turėjo pastabų dėl pažeidžiamų Instituto vertybių; jei taip – kokių; ar Pareiškėjui 2020 m. vasario 25 d. buvo siūloma iš vyresniojo mokslo darbuotojų pareigų pereiti į žemesnės kategorijos mokslo darbuotojo pareigas; jei taip – dėl kokių priežasčių; kiek vyresnių nei 60 metų asmenų dirba Institute; ar per pastaruosius metus vyresni kaip 60 metų darbuotojai buvo žeminami pareigose ir / arba atleidžiami.

Taip pat paprašyta pateikti kitą su tyrimu susijusią informaciją.

Lygių galimybių kontrolierė

n u s t a t ė:

2020 m. gegužės 28 d. Tarnyboje buvo gautas Lietuvių kalbos instituto 2020 m. gegužės 27 d. raštas Nr. S-103(1.17.) „Dėl informacijos pateikimo“, kuriuo buvo atsakoma į Tarnybos pateiktus klausimus.

Institutas paaiškino, kad Instituto Akademinės etikos komisija (toliau – Komisija) 2020 m. kovo 26 d. gavo prašymą (toliau – Prašymas) išnagrinėti, ar Instituto Bendrinės kalbos tyrimų centro vyresnysis mokslo darbuotojas dr. R. M. (Pareiškėjas) pažeidė akademinę etiką. Komisija gautą Prašymą nuotoliniu būdu raštu ir žodžiu nagrinėjo 2020 m. balandžio 1–15 dienomis.

Komisijos pirmininkė dr. J. J. Komisijos narius elektroniniu paštu informavo, kad 2020 m. kovo 26 d. gautas Prašymas išnagrinėti dr. R. M. 2020-01-23 ir 2020-01-24 rašytus viešus Instituto bendruomenei skirtus elektroninius laiškus bei 2019 m. Pareiškėjo savianalizės ataskaitą, dėl kurių turinio galimai pažeidžiama akademinė etika. Prašymą pateikęs asmuo Komisijai žinomas (anoniminiai prašymai ir skundai nepriimami). Prašyme tiksliai nedetalizuota, dėl kokių akademinės etikos pažeidimų kreipiamasi.

Vadovaudamasi Instituto akademinės etikos komisijos darbo reglamentu, dr. J. J. 2020 m. balandžio 1 d. elektroniniu paštu informavo Pareiškėją apie gautą Prašymą išnagrinėti, ar pažeista akademinė etika (Pareiškėjo Prašymo medžiaga buvo siūsta „nuasmeninta ir vietomis nukupiūruota“). Iš Pareiškėjo 2020 m. balandžio 1 d. sulaukta nepagarbaus, nedalykiško atsakymo (atsakymas pridėtas), dr. J. J. laiškas tą pačią dieną kartu su konfidencialia prašymo medžiaga Pareiškėjo buvo paviešintas visai Instituto bendruomenei bendruoju elektroniniu paštu (informacija pridėdama). Prašomoje išnagrinėti medžiagoje Komisijos nariai įžvelgė akademinės etikos pažeidimų

(susijusių su bendravimo etikos normomis, nepagarba, galimu administracijos ir mokslininkų menkinimu, nekorektiška kolegų mokslinių darbų kritika ir pan.), pradėta Prašymo nagrinėjimo procedūra.

Išnagrinėjusi Prašymo ir kitą susijusią medžiagą (t. y. taip pat ir minėtą Pareiškėjo atsakymą), Komisija nusprendė, kad Pareiškėjas pažeidė akademinę etiką pagal šiuos Instituto akademinės etikos kodekso II skyriaus *Bendrosios akademinės etikos normas* punktus:

„5. Visi Instituto akademinės bendruomenės nariai turi saviraiškos teisę, jiems laiduojama akademinė laisvė, t. y. galimybė rinktis mokslinių tyrimų temas ir metodus, dėstyti savo požiūrį į mokslinių tyrimų organizavimą ir administravimą, laisvai ir atvirai reikšti kritines mintis. Atsakingai naudodamiesi šia laisve, mokslo darbuotojai tokią pat laisvę turi pripažinti ir kitiems bendruomenės nariams, palaikyti kritinio mąstymo tradiciją bei atviro svarstymo atmosferą Institute. Atsakingam naudojimuisi akademinė laisve prieštarauja:

5.1. nepakantumas kito nuomonei.

6. Bendruomenės narių tarpusavio santykiai grindžiami pagarbos, geranoriškumo, nešališkumo, nediskriminavimo, kolegialumo bei akademinio solidarumo principais, užtikrinant mokslinių tyrimų kokybę ir kūrybinę atmosferą. Šiuo požiūriu akademinė etika pažeidžiama, kai:

6.2. darbuotojai nepagarbiai atsiliepia apie kolegų dalykinius gebėjimus, teorines pažiūras ar asmenines savybes.“

Komisija nustatė, kad Pareiškėjas pažeidė akademinę etiką išanalizavusi Pareiškėjo viešus visai Instituto bendruomenei skirtus elektroninius laiškus, parašytus 2020 m. sausio 23 d. ir 2020 m. sausio 24 d., taip pat 2019 m. Pareiškėjo savianalizės ataskaitą ir Pareiškėjo atsakymą. Sprendimas priimtas vadovaujantis Instituto akademinės etikos komisijos darbo reglamentu ir Instituto akademinės etikos kodeksu.

Priimtas sprendimas nebuvo susijęs su Pareiškėjo įsitikinimais arba pažiūromis. Sprendimas priimtas vadovaujantis bendrosiomis akademinės etikos normomis (priedama, priedas Nr. 4).

Instituto veikla vykdoma, vadovaujantis valstybiniais strateginiais dokumentais:

- Lietuvos Respublikos mokslo ir studijų įstatymu (2009 m. balandžio 30 d. Nr. XI-242), Lietuvių kalbos instituto įstatymais (2009 m. gruodžio 23 d. Nr. 1797),
- Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos įstatymu (1995 m. sausio 31 d. Nr. I-779), Valstybinės kalbos politikos 2018–2022 metų gairėmis (2018 m. birželio 27 d. Nr. XIII-1318),
- Valstybinės kalbos politikos 2019–2022 metų gairių įgyvendinimo priemonių planu (2019 m. vasario 13 d. Nr. 147), taip pat kitais teisės aktais, susijusiais su Instituto veikla.

Lietuvių kalbos instituto veiklos prioritetai:

- užtikrinti aukšto lygio nuoseklius, nacionalinę ir tarptautinę fundamentinius ir

taikomuosius lietuvių kalbos tyrimus, aktyviau įsilieti į lituanistikos, baltistikos, bendrosios ir taikomosios kalbotyros tyrimų lauką; reikšmę turinčius tarptautinį mokslinį tyrimų lauką;

- vadovaujantis Lietuvos ir Europos Sąjungos strateginiais dokumentais, apibrėžiančiais humanitarinių mokslų plėtros kryptis, stiprinti lietuvių kalbos vartojimą daugiakalbėje ir daugiakultūroje Europoje globalizacijos sąlygomis;

- stiprinti tarpdalykinį bendradarbiavimą su Lietuvos ir užsienio mokslininkais, baltistikos centrais bei verslo sektoriumi išsprendžiant Lietuvos mokslui ir visuomenei aktualias lietuvių kalbos žiniomis bei inovatyviomis kalbos technologijomis pagrįstas problemas;

- suaktyvinti mokslo skaidą visuomenėje ir stiprinti sąsajas su tikslinėmis visuomenės grupėmis.

Institutas pažymi, jog tik nesusipažinus su Instituto mokslo veikla gali būti teigiama, kad Institute leidžiami tik nacionalistiniai / etnocentriniai moksliniai tyrimai. Siekiant keistis pažangiaja patirtimi, Institute palaikomas ir skatinamas aktyvus Instituto mokslininkų bendradarbiavimas su nacionalinėmis ir užsienio mokslo ir studijų institucijomis, tarptautinėmis asociacijomis, federacijomis, kitomis nacionalinėmis kalbų ir mokslo bei Europos Komisijos institucijomis ir pan. Pavyzdžiui:

- Institutas aktyviai dalyvauja tarptautinių organizacijų veikloje (EFNIL (angl. *European Federation of National Institutions for Language*), META-NET (angl. *Multilingual Europe Technology Alliance*), SIDG (angl. *International Society for Dialectology and Geolinguistics*), NML (angl. *The National Museum of Language*), Infoterm (angl. *The International Information Centre for Terminology*), EAFT (angl. *The European Association for Terminology*) ICOS (angl. *International Council of Onomastic Sciences*);

- Institutas plėtoja tarptautinius ryšius, siekdamas, kad kiekvienos mokslo krypties mokslininkai įsijungtų į atitinkamų tarptautinių organizacijų veiklą. Pavyzdžiui, 2019 m. į „Europos kalbų atlaso“ (ALE; angl. *The Atlas Linguarum Europae*) redakcinę kolegiją pakviestas Instituto atstovas ir pasiūlyta sudaryti nacionalinę „Europos kalbų atlaso“ redakcinę kolegiją;

- Institutas palaiko glaudžius ryšius su Baltijos, Lenkijos ir kitų Europos šalių, turinčių palyginti nedidelį skaičių kalbos vartotojų, lingvistinėmis institucijomis dalijantis ir perimant kalbų gyvybingumo ir tvarumo užtikrinimo gerą patirtį, pavyzdžiui 2021 m. (planuota 2020 m., bet dėl karantino nukelta) Institutas planuoja kartu su Lenkijos mokslų akademijos Slavistikos studijų institutu organizuoti konferenciją Europos kalbų ir kultūrų sąveikos klausimais, 2022 m. ketinama organizuoti 20-ąją EFNIL Generalinę asamblėją ir kasmetinę EFNIL konferenciją;

- Institutas kartu su EFNIL kitomis šalimis narėmis dalyvauja įvairiose europinėse iniciatyvose ir projektuose: *Clear Writing*, Europos kalbų politikos ir planavimo stebėsenos, kalbos

technologijų kūrimo ir skaitmeninių kalbos išteklių koordinavimo (apsikeitimas gerąja patirtimi, bendradarbiavimas), jaunųjų mokslininkų skatinimas vienkartinėmis stipendijomis už atliktus mokslinius tyrimus EFNIL tematika ir pan.;

- Institutas nuolat palaiko ryšius su baltistikos centrais užsienyje, keičiasi mokslinė ir metodine pagalba, supažindina su naujausiais lituanistikos, baltistikos tyrimais;

- Institute vykdomos trečiosios pakopos (doktorantūros) studijos. Doktorantūroje studijuoja doktorantai iš Lietuvos, Baltarusijos, Rusijos, Serbijos. Doktorantui pasirinkus, disertacijos rašomos ir ginamos užsienio kalba, pavyzdžiui, 2019 m. apginta Vuk Vukotic disertacija anglų kalba „*Language serves the people, not the other way around!* Ideologies of language in Lithuania, Norway, Serbia and the Baltic, Scandinavian and Ex-Yugoslav regions. A typological perspective on metalinguistic media discourses and language policies“. Šiuo metu disertacijas anglų kalba rašo trys doktorantai;

- 2019 m. išspausdinti net 29 Instituto darbuotojų straipsniai tarptautiniuose leidiniuose;

- Institutas leidžia tris mokslo žurnalus, kurių daugiau kaip pusė redakcinės kolegijos narių yra iš užsienio; vienas iš žurnalų – Terminologija – yra pripažintas kaip tarptautinis žurnalas (<http://journals.lki.lt/>);

- 2019 m. Instituto mokslininkai perskaitė net 108 mokslo pranešimus tarptautinėse konferencijose Lietuvoje ir užsienyje;

- 2019 m. Institutas organizavo 4 tarptautines konferencijas;

- Instituto mokslininkai stažuojasi užsienio institucijose, archyvuose. Taip pat ir Institute stažuojasi mokslininkai iš užsienio;

- Instituto mokslininkai aktyviai dalyvauja tarptautiniuose projektuose;

- Instituto mokslininkai dirba įvairių mokslinių žurnalų redakcinėse kolegijose, dalyvauja tarptautinėse darbo grupėse, asociacijose;

- Institutas bendradarbiauja su Latvių kalbos institutu, Marburgo (Vokietija) Pilypo universiteto Vokiečių kalbos atlaso tyrimų centru (*Forschungszentrum Deutscher Sprachatlas*), Lenkijos mokslų akademijos Slavistikos institutu, Silezijos universitetu (Opava, Čekija), Latvijos mokslų akademijos Terminologijos komisija, Tarptautiniu terminologijos informacijos centru (INFOTERM), Europos terminologijos asociacija (EAFT), Kopenhagos un. LANCHART centru, Prahos Karolio universitetu, Pizos universitetu, Lenkijos mokslų akademijos Lenkų kalbos institutu, Berlyno Slaptuoju valstybiniu archyvu „Prūsijos kultūros paveldas“, Getingeno mokslų akademija, Getingeno universitetu, Frankfurto J. W. Goethe universitetu, Estų kalbos institutu, asociacija „Global Public Diplomacy Network“ ir kt.

Išsami informacija apie Instituto veiklą, Instituto metiniai mokslinės veiklos planai ir

ataskaitos, taip pat strateginiai planai viešai skelbiami Instituto svetainėje www.Lki.lt, informacija apie konferencijas, renginius ir kt. pranešama ir Instituto svetainėje, ir socialiniuose tinkluose.

Institute mokslinės veiklos rezultatų, mokslinių nuomonių ir pažūrų sklaida vykdoma šiais būdais:

- Institute vyksta diskusijos, moksliniai seminarai, konferencijos, organizuojami visuotiniai susirinkimai, kiti renginiai, kuriuose visi Instituto darbuotojai gali viešai pareikšti savo nuomonę, skatinti kolegas diskutuoti rūpima tema ir pan.;

- Institute veikia bendras darbuotojų el. pašto adresas, kuriuo galima išsiųsti laišką visiems darbuotojams, galima viešai diskutuoti mokslinių tyrimų klausimais, iškelti rūpimus klausimus ir pan.;

- Institute nėra jokių suvaržymų reikšti nuomonę mokslinių tyrimų klausimais sakytinėje ir rašytinėje žiniasklaidoje;

- Instituto darbuotojai gali savo iniciatyva pateikti visą su jų moksline veikla susijusią informaciją Instituto svetainėje, jeigu jie mano, kad būtų reikalinga ir naudinga ją skelbti;

- Institute yra rinkimų ir atstovavimo teisė. Visi Instituto mokslininkai gali dalyvauti rinkimuose, pavyzdžiui, Mokslo tarybos, Darbo tarybos;

- Institute kiekvieną savaitę vyksta padalinių vadovų ir direkciniai posėdžiai. Darbuotojams pageidaujant, jie kviečiami į šiuos posėdžius iškelti jiems rūpimus klausimus.

Instituto administracija yra ne kartą sulaukusi žodinių kitų mokslo darbuotojų pastabų dėl Pareiškėjo viešuose laiškuose skelbiamo kolegų įžeidinėjimo, vadinant kolegų darbus *rašliava* ir *šūdmalyste* ir pan.

Pasak Instituto vadovybės, Pareiškėjas jau kelis metus iš eilės nevykdo individualaus darbo planų, nesilaiko Instituto Mokslo tarybos patvirtinto „Lietuvių kalbos instituto mokslo darbuotojų darbo planavimo, atsiskaitymo už darbą ir vertinimo tvarkos aprašo“.

Pareiškėjui nebuvo siūloma iš vyresniojo mokslo darbuotojų pareigų pereiti į žemesnes pareigas nei 2020 m. vasario 25 d., nei kada anksčiau (dirbant šiai administracijai), nei vėliau. Tą gali patvirtinti visi 2020 m. vasario 25 d. susitikime su Pareiškėju dalyvavę darbuotojai: direktorė dr. A. A., Darbo tarybos pirmininkė dr. R. B., direktoriaus pavaduotoja mokslo reikalams dr. A. T.. Susitikime su Pareiškėju buvo aptariami kelerius metus neįvykdyto Pareiškėjo individualaus darbo planai, tariamasi, kada Pareiškėjas tuos darbus galės padaryti. Duomenų apie Pareiškėjo sveikatą Institutas neturėjo iki Lygių galimybių kontrolieriaus rašto Institutui gavimo dienos (2020 m. gegužės 21 d.). Pareiškėjui Lygių galimybių kontrolieriaus rašte Institutui minimu laikotarpiu (2019 m. birželio mėn., 2019 m. vasarą) nebuvo suteiktas nedarbingumo pažymėjimas. Informaciją dėl širdies operacijos Pareiškėjas nusklepdė ir darbovietai nepranešė, kad darbo metu gulėjo ligoninėje.

Be to, teiginys, kad Pareiškėjui „siūloma iš vyresniojo mokslo darbuotojo pareigų pereiti į žemesnės kategorijos mokslo darbuotojo pareigas“, neatitinka tikrovės. Pagal Institute galiojančius „Konkursų eiti Lietuvių kalbos instituto mokslo darbuotojų pareigas organizavimo ir mokslo darbuotojų atestavimo nuostatus“, tai, ar asmuo, einantis mokslo darbuotojo pareigas, atitinka Instituto nustatytus kvalifikacinius reikalavimus, gali būti vertinama tik jį atestuojant nepasibaigus kadencijai. Sprendimą dėl mokslo darbuotojo neeilinio atestavimo skelbimo priima Instituto Mokslo taryba.

Šiuo metu Institute dirba 15 darbuotojų, kuriems yra 60 ir daugiau metų (iš viso Institute dirba 92 darbuotojai). Per pastaruosius metus nė vienas darbuotojas nebuvo žeminamas pareigose, nė vienas nebuvo atleistas.

Lygių galimybių kontrolierė

k o n s t a t u o j a:

Tyrimo metu buvo vertinama, ar Institutas savo veiksmais prieš Pareiškėją nepažeidė Lygių galimybių įstatymo 7 straipsnio 6 punkto nuostatų, pagal kurias, įgyvendindamas lygias galimybes, darbdavys, neatsižvelgdamas į lytį, rasę, tautybę, pilietybę, kalbą, kilmę, socialinę padėtį, tikėjimą, įsitikinimus ar pažiūras, amžių, lytinę orientaciją, negalią, etninę priklausomybę, religiją, privalo užtikrinti, kad darbuotojas ar valstybės tarnautojas darbo vietoje nepatirtų priekabiavimo ir nebūtų duodami nurodymai diskriminuoti.

Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos, kurios tikslas – saugoti pagrindines žmogaus teises, atitinkančias Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos garantuojamas teises, III antraštinėje dalyje, skirtoje lygybei, įtvirtintas lygybės prieš įstatymą principas (20 straipsnis), taip pat įtvirtintas bet kokios diskriminacijos draudimas, ypačingai dėl asmens lyties, rasės, odos spalvos, tautinės ar socialinės kilmės, genetinių bruožų, kalbos, religijos ar tikėjimo, politinių ar kitokių pažiūrų, priklausymo tautinei mažumai, turtinės padėties, gimimo, negalios, amžiaus, seksualinės orientacijos.

Lietuvos Respublikos Konstitucijoje įtvirtintas pamatinis lygybės principas. Konstitucijos 29 straipsnyje skelbiama, jog įstatymui, teismui ir kitoms valstybės institucijoms ar pareigūnams visi asmenys yra lygūs, žmogaus teisių negalima varžyti ir teikti jam privilegijų dėl jo lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų pagrindu. Aiškindamas Konstitucijos 29 straipsnio nuostatas, Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas ne kartą yra konstatavęs, kad konstitucinis visų asmenų lygybės principas, kurio turi būti laikomasi ir leidžiant įstatymus, ir juos taikant, ir vykdant teisingumą, įpareigoja vienodus faktus teisiškai vertinti vienodai

ir draudžia iš esmės tokius pat faktus savavališkai vertinti skirtingai, kad konstitucinis visų asmenų lygybės principas reiškia žmogaus prigimtine teisę būti traktuojamam vienodai su kitais, įtvirtina formalią visų asmenų lygybę, taip pat kad asmenys negali būti diskriminuojami arba kad jiems negali būti teikiama privilegijų (Konstitucinio Teismo 2004 m. gruodžio 13 d. nutarimas). Asmenų lygybės principas iš esmės reiškia diskriminacijos draudimą, o diskriminacija dažniausiai suprantama kaip žmogaus teisių varžymas ar tam tikrų privilegijų teikimas, atsižvelgiant į lyties, rasės, tautybės, 4 kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų požymius (Konstitucinio Teismo 1998 m. lapkričio 11 d. nutarimas). Konstitucinis visų asmenų lygybės įstatymui principas būtų pažeistas, jeigu tam tikra grupė asmenų, kuriems yra skiriama teisės norma, palyginti su kitais tos pačios normos adresatais, būtų kitaip traktuojama, nors tarp tų grupių nėra tokio pobūdžio ir tokios apimties skirtumų, kad toks nevienodas traktavimas būtų objektyviai pateisinamas (Konstitucinio Teismo 1996 m. lapkričio 20 d. ir 2003 m. gruodžio 30 d. nutarimai).

Lygių galimybių įstatymo 1 straipsnyje nustatyta, jog šio įstatymo paskirtis – užtikrinti, kad būtų įgyvendintos Lietuvos Respublikos Konstitucijos 29 straipsnio nuostatos, įtvirtinančios asmenų lygybę ir draudimą varžyti žmogaus teises ir teikti jam privilegijas lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų pagrindu. Taip pat šiuo įstatymu siekiama, kad būtų įgyvendintos ir Europos Sąjungos teisės aktų, nurodytų šio įstatymo priede, kitų tarptautinių sutarčių nuostatos. Taigi Konstitucijoje įtvirtintos asmenų lygybę reglamentuojančios pagrindinės nuostatos yra perkeltos į Lygių galimybių įstatymą, kuris draudžia diskriminaciją šio įstatymo taikymo srityje ne tik dėl konstitucinių nediskriminavimo pagrindų, bet ir dėl kitų žmogaus tapatybės požymių ar priskiriamų savybių, kurios yra įtvirtintos Lygių galimybių įstatyme.

Lygių galimybių įstatymo 2 straipsnio 1 dalyje diskriminacija apibrėžiama kaip tiesioginė ar netiesioginė diskriminacija, priekabiavimas, nurodymas diskriminuoti dėl lyties, rasės, tautybės, pilietybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos. Tiesioginė diskriminacija pagal Lygių galimybių įstatymo 2 straipsnio 9 dalį laikomas elgesys su asmeniu, kai dėl pirmiau išvardintų pagrindų asmeniui taikomos mažiau palankios sąlygos, negu panašiomis aplinkybėmis yra, buvo ar būtų taikomos kitam asmeniui.

Nagrinėjamu atveju Pareiškėjas pateikė skundą akademinės etikos ir procedūrų kontrolieriui dėl Instituto pradėtų veiksmų prieš jį, t. y., dėl 2020 m. balandžio 1 d. pradėtos Instituto Akademinės etikos komisijos procedūros. Pareiškėjo skundas buvo persiustas Tarnybai nagrinėti pagal kompetenciją .

Pagal Pareiškėjo skunde ir Instituto paaiškinimuose pateiktą medžiagą, 2020 m. kovo 26 d. Instituto Akademinės etikos komisija gavo prašymą išnagrinėti, ar Instituto Bendrinės kalbos tyrimų centro vyresnis mokslo darbuotojas dr. R. M. (Pareiškėjas) pažeidė akademinę etiką. Galimai

anoniminiame prašyme (Institutas teigia, kad prašymą pateikęs asmuo Instituto Akademinės etikos komisijai žinomas) buvo prašoma išnagrinėti Pareiškėjo 2020 m. sausio 23 d. ir 2020 m. sausio 24 d. laiškus, siųstus bendruoju Instituto elektroninio pašto adresu visas@lki.lt, ir 2019 m. Pareiškėjo savianalizės ataskaitą. Prašomoje išnagrinėti medžiagoje Komisijos nariai įžvelgė akademinės etikos pažeidimų, susijusių su bendravimo etikos normomis, nepagarba, galimu administracijos ir mokslininkų menkinimu, nekorektiška kolegų mokslinių darbų kritika ir pan. Išnagrinėjusi prašymo ir kitą susijusią medžiagą, Instituto Akademinės etikos komisija nusprendė, kad Pareiškėjas pažeidė akademinę etiką pagal Instituto akademinės etikos kodekso II skyriaus „Bendrosios akademinės etikos normos“ 5, 5.1, 6, 6.2 punktus, t. y., nepakantumas kitų nuomonei, nepagarbus atsiliepimas apie kolegų dalykinius gebėjimus, teorines pažiūras ar asmenines savybes.

Pareiškėjas savo skunde paaiškino, kad pirmame laiške (2020 m. sausio 23 d.) ataskaitinės Instituto konferencijos išvakarėse atkreipė dėmesį į painią, neskaidrią ir diskriminacinę mokslo darbų vertinimo tvarką, už kurią, bent iš dalies, yra atsakinga Instituto administracija, taip pat svarstė, kiek koks kalbos mokslui skirtas žurnalas galėtų / negalėtų vadintis tarptautiniu. Pareiškėjas paaiškina, kad tikėjosi, jog Instituto administracija, kuriai buvo adresuoti klausimai, pakomentuos savo poziciją per ataskaitinę konferenciją. Antrajame laiške (2020 m. sausio 24 d.) Pareiškėjas, gavęs jo netenkinantį Mokslo darbų vertinimo komisijos pirmininkės R. M. atsakymą, pateikė savo siūlymus, kaip pirmuoju etapu atsiskaitymui pateikiamus darbus galima būtų vertinti, kad nebūtų tarpusavyje kiršinami mokslininkų bendruomenės nariai. Pareiškėjas pripažino, kad vartojo kai kurias aštresnes frazes, bet nemano, kad tai galėtų kažką įžeisti ir būti laikoma akademinės etikos pažeidimu.

Pareiškėjas pažymi, kad konflikto tarp jo ir Instituto administracijos priežastys yra ne tik asmeninės (nors jų esama), bet ir pasaulėžiūrinės: Pareiškėjas teigia, kad atstovauja tiems, kurie stoja už kalbos mokslo tarptautiškumą, o Instituto vadovybė, kaip ir dalis jo akademinės bendruomenės, yra etnocentrinio (iš esmės nacionalistinio) požiūrio į kalbą ir jos tyrimus šalininkai. Pareiškėjas mano, kad administracija naudoja Instituto akademinės etikos kodeksą savo požiūrio įtvirtinimui. Pareiškėjas teigia, kad Institute į tarptautiškumą orientuotiems mokslininkams nepaliekama vietos – jie yra ignoruojami, tildomi, šalinami iš Instituto arba paverčiami „ne-asmenimis“. Pareiškėjas teigė, kad Instituto administracijos yra persekiojamas bei diskriminuojamas dėl to, kad tolydžiai viešai ir argumentuotai pasisako prieš mokslo kriterijų klastojimą, kurį, didžiąja dalimi, skatina Institute oficialiai palaikoma nacionalistinės pakraipos mokslo politika, taigi Pareiškėjas mano, kad yra diskriminuojamas dėl politinių pažiūrų.

Kitos svarbios aplinkybės, nurodytos Pareiškėjo skunde, susijusios su galima diskriminacija, yra tai: kad Pareiškėjas 2020 m. vasario 25 d. buvo iškviestas pas Instituto direktorę pasiaiškinti dėl praeitų metų planinių darbų. Pareiškėjas teigia, kad jam buvo daromas spaudimas iš vyresniojo mokslo darbuotojų pareigų pereiti į žemesnes mokslo darbuotojo pareigas. Skunde pažymėta, kad tuo

metu Pareiškėjui buvo likę metai iki pensijos (skundo tyrimo metu Pareiškėjas yra 63 metų amžiaus). Pareiškėjas įtarė, kad tokiu būdu buvo diskriminuojamas dėl amžiaus ir sveikatos. Pareiškėjas taip pat pripažįsta, kad Institute dirba ir vyresnių ir labiau pasiligojusių mokslininkų nei Pareiškėjas, bet lemiamas kriterijus, dėl ko Instituto administracija persekioja darbuotojus, yra jų pažiūros – jeigu darbuotojas yra prolituanistinių, antivakarietišku, antilenkišku ir panašių nacionalistinių pažiūrų, jam nėra ribojamos galimybės dirbti.

Pažymėtina, kad, remiantis Lygių galimybių įstatymo 7 straipsnio 6 punkto nuostatomis, įgyvendindamas lygias galimybes, darbdavys, neatsižvelgdamas į lytį, rasę, tautybę, pilietybę, kalbą, kilmę, socialinę padėtį, tikėjimą, įsitikinimus ar pažiūras, amžių, lytinę orientaciją, negalią, etninę priklausomybę, religiją, privalo užtikrinti, kad darbuotojas ar valstybės tarnautojas darbo vietoje nepatirtų priekabiavimo ir nebūtų duodami nurodymai diskriminuoti. Pažymėtina, kad šiuo metu Lygių galimybių įstatyme nėra numatyta sveikatos būklės pagrindu, taigi galima diskriminacija sveikatos būklės pagrindu šio tyrimo metu nebuvo vertinta.

Pabrėžtina, kad, pagal Lygių galimybių įstatymo 2 straipsnio 7 dalies nuostatas, priekabiavimas yra nepageidaujamas elgesys, kai lyties, rasės, tautybės, pilietybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos pagrindu siekiama įžeisti arba įžeidžiamas asmens orumas ir siekiama sukurti arba sukuriama bauginanti, priešiška, žeminanti ar įžeidžianti aplinka.

Siekiant įvertinti situaciją dėl galimos diskriminacijos įsitikinimų arba pažiūrų pagrindu, būtina įvertinti, dėl kokių konkrečiai Pareiškėjo įsitikinimų arba pažiūrų jis patiria mažiau palankų elgesį.

Pažymėtina, kad teismų praktikoje¹ pabrėžiama, jog asmens pažiūros ir įsitikinimai negali būti sutapatinami su asmens nuomone, kadangi turi gerokai siauresnę prasmę ir yra skirti bei leidžia priskirti konkretų asmenį tam tikrai grupei, kuriuos vienija ir iš kitų grupių išskiria tokių pat pažiūrų ir įsitikinimų turėjimas. Individo pažiūros ir įsitikinimai yra privataus žmogaus gyvenimo dalis, tokia pat kaip ir individo gyvenimo būdas, šeimyninė padėtis, gyvenamoji aplinka, santykiai su kitais žmonėmis, įpročiai ir kt. (Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2004 m. gruodžio 29 d. nutarimas). Asmens įsitikinimai gali būti politiniai, religiniai, ekonominiai, estetiniai, kultūriniai, tačiau jie visada yra asmens privatus reikalas, kurio turinio valstybė nereguliuoja ir nekontroliuoja. Įsitikinimai ir pažiūros apibūdina asmenį kaip individą, yra jo asmenybės dalis.

Teismams nagrinėjant galimo diskriminavimo darbo teisinių santykių srityje atvejus, įsitikinimai arba pažiūros yra apibūdinami kaip politiniai ir ekonominiai, kurių neatskleidus teismas neturi teisinio pagrindo spręsti apie diskriminavimą šiuo aspektu.²

¹ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2016 m. sausio 14 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-58-942/2016.

² Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2015 m. vasario 23 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-48-969/2015.

Remiantis lingvistiniu aiškinimu, įsitikinimai yra sąmonės būseną, apibūdinanti kokios nors žmogaus pažiūros emocinį gilumą bei tvirtumą. Skirtingos pažiūros susiduria su tvirtus įsitikinimus turinčio žmogaus emocinėmis reakcijomis, kurios skatina ginti savas pažiūras ir atmesti joms prieštaraujančias, nors pirmosios gali ir neturėti realaus pagrindo. Būdingas nerealių įsitikinimų pavyzdys – prietarai, kurie remiasi emocijomis, skatinančiomis įvairiais būdais juos ginti. Realūs įsitikinimai grindžiami tiesa apie gamtos, žmogaus ir visuomenės vystymąsi. Be buitinių, yra pasaulėžiūros įsitikinimų, kurių pagrindas - požiūris į esminius gamtos, visuomenės, žmogaus vystymosi ir gyvenimo, būties dalykus³ Pažiūros dažnai siejamos su įsitikinimais, nes iš esmės šios sąvokos yra beveik tapačios: pažiūros-įsitikinimai, pasaulėžiūra⁴.

Taigi svarbiausi elementai apibrėžiant įsitikinimus arba pažiūras yra galėjimas priskirti asmenį konkrečiai grupei, kurios narius vienija ir iš kitų grupių išskiria tokių pat pažiūrų ir įsitikinimų turėjimas. Įsitikinimai ir pažiūros nėra tas pats kas nuomonė, charakterio savybės arba interesų gynimas vienokiu ar kitokiu būdu.

Pareiškėjas savo skunde ir skundo papildymo raštuose pabrėžia, kad jis atstovauja kalbos mokslo tarptautiškumui (provakarietiškumui), o Instituto vadovybė, kaip ir dalis jo akademinės bendruomenės, laikosi etnocentrinio (iš esmės nacionalistinio) požiūrio į kalbą. Šios dvi skirtingos pažiūros leidžia priskirti asmenį konkrečiai grupei, turinčiai konkretų požiūrį (etnocentrinį arba tarptautišką) į kalbos mokslą, taigi konstatuotina, kad Pareiškėjo apibūdinti įsitikinimai arba pažiūros (kalbos mokslo tarptautiškumas, provakarietiškumas) gali būti laikomi įsitikinimais arba pažiūromis, kaip jie suprantami teisine prasme.

Pareiškėjas skunde teigė, kad Instituto Akademinės etikos komisija prieš jį buvo panaudota dėl jo įsitikinimų arba pažiūrų, siekiant įtvirtinti Instituto administracijos etnocentrinį požiūrį į kalbos mokslą. Taigi nagrinėjamu atveju siekiama nustatyti, ar Instituto Akademinės etikos komisijos tyrimas prieš Pareiškėją gali būti laikomas priekabiavimu įsitikinimų arba pažiūrų pagrindu.

Institutas savo 2020 m. gegužės 27 d. rašte Nr. S-103(1.17) paaiškino, kad Instituto Akademinės etikos komisijos pirmininkė dr. J. J. el. paštu informavo šios komisijos narius, kad 2020 m. kovo 26 d. gautas prašymas išnagrinėti Pareiškėjo 2020 m. sausio 23 ir 24 d. Instituto bendruomenei skirtus laiškus bei 2019 m. Pareiškėjo savianalizės ataskaitą dėl galimai pažeidžiamos akademinės etikos. Kaip minėta pirmiau, 2020 m. sausio 23 d. ir 24 d. elektroniniuose laiškuose Instituto bendruomenei Pareiškėjas kritikavo painią, neskaidrią ir diskriminacinę mokslo darbų vertinimo tvarką, už kurią, bent iš dalies, yra atsakinga Instituto administracija, taip pat svarstė, kiek koks kalbos mokslui skirtas žurnalas galėtų / negalėtų vadintis tarptautiniu, pateikė siūlymus, kaip pirmuoju etapu atsiskaitymui pateikiamus darbus būtų galima vertinti, kad nebūtų tarpusavyje

³ Lietuvos Respublikos terminų bankas, prieiga internete: <http://terminai.vlkk.lt/pls/tb/tb.result>.

⁴ Dabartinės lietuvių kalbos žodynas, Mokslo ir enciklopedijų leidybos institutas. Vilnius, 2000, 534 p.

kiršinami mokslininkų bendruomenės nariai. Instituto akademinės etikos komisijos nariai prašomoje išnagrinėti medžiagoje išvelgė akademinės etikos pažeidimų, susijusių su bendravimo etikos normomis, nepagarba, galimu administracijos ir mokslininkų menkinimu, nekorektišku kolegų mokslinių darbų kritika ir pan. Instituto Akademinės etikos komisija 2020 m. balandžio 15 d. protokolu Nr. 2 nusprendė, kad Pareiškėjas pažeidė Instituto bendrųjų akademinės etikos normų 5, 5.1 (nepakantumas kitų nuomonei) ir 6, 6.2 (darbuotojai nepagarbiai atsiliepia apie kolegų dalykinius gebėjimus, teorines pažiūras ar asmenines savybes). Institutas teigia, kad priimtas sprendimas nėra susijęs su Pareiškėjo įsitikinimais arba pažiūromis, bet buvo priimtas vadovaujantis Instituto bendrosiomis akademinės etikos normomis. Pabrėžtina, kad Instituto Akademinės etikos komisijos 2020 m. balandžio 15 d. protokolu Nr. 2 priimtas sprendimas iš esmės yra nemotyvuotas ir jame nėra paaiškinta, kuo remiantis buvo nuspręsta, kad Pareiškėjo 2020 m. sausio 23 ir 24 dienų elektroniniuose laiškuose ir 2019 m. Pareiškėjo savianalizės ataskaitoje pateikta informacija pažeidžia akademinę etiką. Pažymėtina, kad lygių galimybių kontrolieriui nėra suteikta kompetencija išnagrinėti, ar akademinės etikos tyrimo procedūra buvo atlikta laikantis teisės aktuose nustatytos tvarkos.

Kaip minėta pirmiau, nuomonė ir kritika savaime nelaikytina įsitikinimais arba pažiūromis, taip pat pradėta akademinės etikos tyrimo procedūra savaime nelaikytina priekabiavimu. Išanalizavus skundo tyrimo metu surinktus duomenis darytina išvada, kad procedūra buvo pradėta dėl Pareiškėjo pareikštos kritikos, kaip Instituto administracija vykdo savo funkcijas, ir to, kaip ta kritika buvo pareikšta (Institutas pabrėžė, kad išvelgė akademinės etikos pažeidimų požymių, susijusių su bendravimo etikos normomis, nepagarba, nekorektiška kolegų mokslinių darbų kritika ir pan.). Atsižvelgiant į tai, darytina išvada, kad procedūra Instituto akademinės etikos komisijoje buvo pradėta ne dėl Pareiškėjo įsitikinimų arba pažiūrų, bet dėl to, kaip Pareiškėjas reiškė savo nuomonę ir / arba dėstė kritiką Instituto administracijai. Konstatuotina, kad nėra pagrindo teigti, jog akademinės etikos tyrimo procedūra buvo pradėta dėl Pareiškėjo įsitikinimų arba pažiūrų (kalbos mokslo tarptautiškumas, provakarietiškumas), neižvelgtinas priežastinis ryšys tarp Pareiškėjo įsitikinimų arba pažiūrų ir pradėto Instituto Akademinės etikos komisijos tyrimo. Konstatuotina, kad, remiantis Lygių galimybių įstatymo 29 straipsnio 2 dalies 5 punkto nuostatomis, ši skundo dalis pripažįstama nepagrįsta, kadangi nepasitvirtino skunde nurodyti pažeidimai.

Pareiškėjas skunde ir skundo papildymo raštuose nurodė, kad patiria diskriminaciją amžiaus ir sveikatos būklės pagrindais. Kaip minėta pirmiau, Lygių galimybių įstatyme bei Moterų ir vyrų lygių galimybių įstatyme nėra numatyto sveikatos būklės pagrindo kaip draudžiamo diskriminacijos pagrindo, taigi lygių galimybių kontrolierius negali vertinti diskriminacijos šiuo pagrindu.

Diskriminaciją amžiaus pagrindu Pareiškėjas grindžia tuo, kad likus metams iki pensijos, 2020 m. vasario 25 d., Pareiškėjui buvo siūloma pereiti į žemesnes pareigas dėl „neva nevykdomų

planų“. Pareiškėjas taip pat teigia, kad Institute dirba ir vyresnių ir prastesnės sveikatos būklės asmenų negu jis, bet, jeigu Instituto darbuotojas yra „tinkamų“ pažiūrų, leidžiama dirbti be kliūčių. Institutas teigia, kad Pareiškėjui nebuvo siūloma iš vyresniojo mokslo darbuotojo pareigų pereiti į žemesnes pareigas nei 2020 m. vasario 25 d., nei vėliau. Taip pat per pastaruosius metus nė vienas darbuotojas nebuvo žeminamas pareigose, nė vienas nebuvo atleistas, o Institute dirba 15 darbuotojų, kuriems yra 60 ir daugiau metų (iš viso Institute dirba 92 darbuotojai).

Atsižvelgiant į skundo tyrimo metu surinktą informaciją, konstatuotina, kad nėra objektyvių duomenų, kurie leistų teigti, kad 2020 m. vasario 25 d. Pareiškėjui buvo siūloma pereiti į žemesnes pareigas, taip pat, tiek atsižvelgiant į Pareiškėjo teiginį, kad ne amžius yra lemiantis kriterijus, bet įsitikinimai arba pažiūros, tiek į Instituto pateiktą informaciją, kad Institute dirba ir kiti vyresnio amžiaus asmenys, kurie nebuvo atleisti, konstatuotina, kad nagrinėjamu atveju nepasireiškia diskriminacija amžiaus pagrindu. Remiantis Lygių galimybių įstatymo 29 straipsnio 2 dalies 5 punkto nuostatomis, skundo ši dalis taip pat pripažįstama nepagrįsta, kadangi nepasitvirtino skunde nurodyti pažeidimai.

Pažymėtina, jog Pareiškėjas skunde ir skundo papildymo raštuose pažymi, kad į tarptautiškumą savo tyrimus orientuojantys mokslininkai patiria mažiau palankų elgesį – „jie ignoruojami, tildomi, šalinami iš Instituto arba tiesiog paverčiami „ne-asmenimis“. Pareiškėjas teigia, kad oficialioji Instituto politika yra nukreipta prieš provakarietiškai orientuotus kalbos tyrėjus. Atkreiptinas dėmesys, kad Pareiškėjas nepateikia konkrečių pavyzdžių ir atvejų, kuriuos lygių galimybių kontrolierius galėtų įvertinti, taip pat tai patvirtinančių duomenų. Iš Instituto pateiktų duomenų taip pat negalima daryti išvadų, kad Institute yra leidžiami tik etnocentrines, nacionalistines pažiūras atitinkantys tyrimai.

Siekiant išvengti galimos diskriminacijos įsitikinimų arba pažiūrų pagrindu arba kitu Lygių galimybių įstatyme numatytu pagrindu, remiantis Lygių galimybių įstatymo 17 straipsnio 2 dalies nuostatomis, pagal kurias lygių galimybių kontrolieriui suteikta teisės teikti išvadas ir rekomendacijas bet kokiais su diskriminacija susijusiais klausimais dėl Lygių galimybių įstatymo įgyvendinimo, Institutui rekomenduotina pasitvirtinti lygių galimybių politikos įgyvendinimo ir vykdymo priežiūros principų įgyvendinimo priemonės ir su jomis supažindinti darbuotojus.

Atsižvelgdama į tai, kas išdėstyta pirmiau, bei vadovaudamasi Lygių galimybių įstatymo 16 straipsniu, 17 straipsniu, 29 straipsnio 2 dalies 5 punktu,

Lygių galimybių kontrolierė

n u s p r e n d ž i a:

1. Pripažinti skundą nepagrįstu, kadangi nepasitvirtino jame nurodyti pažeidimai.
2. Su sprendimu supažindinti Pareiškėją, Institutą, Akademinės etikos ir procedūrų kontrolieriaus tarnybą.

Sprendimas gali būti skundžiamas Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo nustatyta tvarka Lietuvos administracinių ginčų komisijai (Vilniaus g. 27, 01119 Vilnius) arba apygardos administraciniam teismui.

Lygių galimybių kontrolierė

Agneta Skardžiuvienė